

Äldreomsorg i ett internationellt perspektiv

Vi har under många år i vårt land uppmärksammat äldreomsorgens problem. På kort sikt har det gällt att skapa en god omsorg, byggd på normalisering i boendet, integritet och självbestämmande och att skapa förutsättningar för en social och psykologisk trygghet för de äldre. På längre sikt har det varit angeläget att dessutom planera för de ökade resurskrav som en ökande andel åldringar i befolkningen medför. Dessa problem börjar alltmer uppmärksammas internationellt. Hittills har man mest talat om befolkningsexplosionen som mänsklighe- tens stora framtids- och ödesfråga. Men baksidan av denna befolkningsexplosion är de svårigheter för omsorgen om de äldre som enskilda och samhälle kommer att få i ett längre perspektiv.

I aug 1980 hölls en konferens i Canada kring dessa frågor. Några reflexioner vill jag föra vidare. I utvecklingsländerna är omsorgen om de äldre fortfarande en angelägenhet för familjen och släkten. I Nigeria, med en folkmängd på 72 milj idag, är bara c:a 2–3 % äldre. År 2000 är andelen äldre i befolkningen 3–4 %, baserat på en återstående livslängd för nyfödda barn på mellan 43 och 45 år. Men hur drastiskt kommer andelen äldre att ökas om man som följd av sociala och medicinska framsteg får en snabbt ökande återstående livslängd för barnen? Vilka förutsättningar finns för att bygga ett samhälles äldreomsorg på familjens och släktens insatser om näringslivet i landet genomgår en utveckling liknande den som alla industriländer genomgått?

I Amerika, med en åldringsstruktur liknande de flesta industriländers, är omsorgen om äldre framförallt den enskildes eget ansvar. Detta kompletteras i viss omfattning av insatser som görs av kyrkor, organisationer och enskilda. Den förhärskande

ideologin blir att Du själv ju vet att Du kommer att bli gammal och då skall Du också själv planera för Din ålderdom, tex genom att under Din aktiva tid göra finansiella dispositioner så att Du kan köpa Dig den ålderstrygghet Du behöver. Privata och enskilda organisationers insatser planeras inte eller genomförs utifrån någon samlad ansvarsfördelning eller ideologi. I Pennsylvania i USA har ett äldre- vårdscentrum för serviceboende byggts upp på privat basis som en beräknad lönsam ekonomisk investering. Där bor c:a 400 äldre, de flesta kring 80 år, med en utomordentligt hög boendestandard, med en medicinsk och vårdmässig personell utrustning som är imponerande. Investeringar i egen vård ger möjlighet till skatteavdrag och i särskilda tabeller anges hur stor skattebesparingen kan bli i olika inkomstlägen. Trots ideologin beträffande lokalisering finns i projektet beskrivningar om de äldre utifrån en människosyn som är mycket progressiv och som ser värdet hos envar äldre människa. För att ha råd att köpa en omsorg som denna krävs en mycket god ekonomi när omsorgsbehov aktualiseras.

Synen på de äldre, ansvarsfördelning i omsorgen för de äldre och innehållet i en sådan omsorg är olika mellan länder, kulturer och samhällssystem. Trots detta är utvecklingen betr antalet äldre människor förmodligen densamma världen över i ett längre tidsperspektiv. Från FN:s avdelning för befolkningsstatistik anfördes hur stor tillväxten av äldre i världen väntas bli. Fram till år 2000 kommer antalet människor över 60 år att öka med 200 %. Att en sådan utveckling kräver en planering och medvetenhet redan nu framfördes med stor skärpa. Under de närmaste 20 åren kommer äldrevårdsfrågorna att bli en av de allra största befolkningsfrågorna. För att börja skapa en medvetenhet kring problemen och en planering för att möta behoven kommer FN att år 1982 ägna äldrevårdsfrågan en särskild uppmärksamhet.

I vår egen hemmavärld, som vi ibland tycker är så problemfylld och där hinder för utveckling och förbättring allt oftare upplevs som oöverstigliga, är vi i stor utsträckning avskärmade från problemen i omvärlden. Det känns nyttigt att någon gång lyfta blicken från skådandet mot den egna naveln och se hur verkligheten utanför oss själva ser ut!